

Het accountantsberoep is op zoek naar een Einstein

Barbara Majoor

Accountants innoveren te weinig. Een stelling die door een ruime meerderheid van de bezoekers van de website van het NIVRA wordt ondersteund en op de afgelopen accountantsdag ook meermalen is verwoord en bediscussieerd door diverse sprekers. Net bekomen van de forse verscherping van regelgeving, toezicht op het accountantsberoep en herbezinning op de maatschappelijke rol van de accountant wordt het beroep op een niet malse wijze door het bedrijfsleven wakker geschud met de boodschap dat innovatie absoluut noodzakelijk is om de toekomst van het beroep veilig te stellen.

Waar staan wij? Qua regelgeving is het beroep helemaal opnieuw opgetuigd met een flink in omvang uitgebreide set van regels, in lijn met internationale standaarden waar wij in Europa geen slecht figuur mee slaan. Dat hiermee een definitief einde van het concept van zelfregulering door de beroepsorganisatie is gekomen is erkend en als een verlies geaccepteerd. Een concept dat niet robuust genoeg is gebleken om de geloofwaardigheid van het beroep in de ogen van het publiek te handhaven. Daarvoor in de plaats is een vorm van overheidsregulering gekomen in de kwaliteit van het ministerie van Financiën als medereguleerder en de Autoriteit Financiële Markten als toezichthouder. De komende jaren moet blijken of het beroep met deze “milde” vorm van overheidregulering

haar geloofwaardigheid kan handhaven. Van wezenlijk belang hierbij is of wij een juiste balans weten te vinden in onze houding ten opzichte van compliance met regelgeving. Een houding die Zeff in de jaren negentig typeerde als “... *the Dutch nonetheless do not welcome instruments that are created to ensure their compliance. Heavy-handed approaches to securing conformity with laws and rules will be met with opposition*”. Een houding die nog zeer wel aanwezig is en te gemakkelijk wordt gemaskeerd met een houding dat het gaat om ‘de rechte rug’ en dat deze altijd al aanwezig is geweest en derhalve de aanscherping van de regelgeving niet nodig zou zijn geweest.

Het belangrijkste winstpunt is mijn inziens de herijking van onze rol ten opzichte van het maatschappelijk verkeer. Klip en klaar is uit de discussie naar voren gekomen dat het publieke belang en kwaliteit van de dienstverlening hand in hand gaan en prioriteit nummer één zijn. Het waarborgen van financiële verslaggeving van uitstekende kwaliteit is een gebied waar geen compromissen kunnen worden gesloten.

Accountants zijn echter ook *zakelijke* dienstverleners en moeten derhalve ook hun business runnen. Hierin ligt de belangrijkste motivatie, maar ook de valkuil voor de toekomst van het accountantsberoep. De uitdaging is om met de goede mensen met vakkennis en de juiste attitude dienstverlening aan te bieden die adequaat is afgestemd op de behoefte van onze stakeholders. Dat is enerzijds het waarborgen en het geven van zekerheid bij ‘high-quality’ financiële verslaggeving en anderzijds het verschaffen van zekerheid bij andere aspecten van het functioneren van een onderneming. Dat vraagt om een wezenlijke innovatie van het kernproduct van onze dienstverlening: ‘controleren en zekerheid verstrekken over informatie’ die verder gaat dan een stukje verhoging van de efficiency. De tijd heeft namelijk niet stilgestaan en intussen is er in de maatschappij wel het

Prof. Dr. G.C.M. Majoor RA is hoogleraar aan Nyenrode Business Universiteit, partner bij het Department of Professional Practice van KPMG en lid van de International Ethics Standards Board Accountants (IESBA) van het IFAC.

een en ander gebeurd waar het beroep wellicht even geen oog voor heeft gehad in de ijver om het imago op te poetsen. Daarbij denk ik ten eerste aan de ontwikkelingen op het terrein van 'continuous reporting'. Het is een illusie te veronderstellen dat het huidige instrumentarium van controlemiddelen en technieken is toegesneden op het verschaffen van zekerheid in dergelijke omgevingen. Dit vraagt om een forse innovatie van ons instrumentarium. Ten tweede is duidelijk geworden dat het maatschappelijk verkeer als kerngebruikers van onze dienstverlening ook gevarieerder is geworden en over andere zaken dan alleen de financiële performance van een organisatie zekerheid wil hebben. Ik noem onderwerpen als milieu, ethiek en maatschappelijke performance.

De valkuil die ik waarneem is dat accountants als zakelijke dienstverleners niet afkerig zijn van innovatie voorzover dat echter is gericht op het efficiënter en effectiever maken van het kernproduct, wat op korte termijn leidt tot rendementsverbetering. Bijvoorbeeld innovatie om het controleproces aan te passen aan de eisen van verscherpte regelgeving. Innovatie die op dit moment broodnodig is, is echter van een andere orde. Het gaat hier om een nieuw assurance-instrumentarium en een verbreding van het productenpakket gericht op assurance. Deze vorm van innovatie vraagt om forse investeringen zonder dat daar direct een rendement tegenover staat en daar wringt de schoen. In de jaarrekening van de meeste accountantsorganisatie is een post 'research & development' niet terug te vinden.

Dus afsluitend kom ik tot de conclusie dat voor een gezonde toekomst van het accountantsberoep twee zaken van levensbelang zijn: het instandhouden van de integriteit van de beroepsbeoefenaar en een 'echte' vernieuwing van het kernproduct. Ik wil afsluiten met een paar gedachtes hoe daar te komen. Ik wil pleiten voor meer samenwerking tussen bedrijfsleven, accountantspraktijken, beroepsorganisaties en universiteiten om gestructureerd onderzoek te doen naar productvernieuwing en naar een nieuw assurance-instrumentarium. In het verlengde ligt er een belangrijke uitdaging voor universiteiten om zich meer te richten op kennisontwikkeling en accountancystudenten te prikkelen een carrière als onderzoeker te ambiëren. Ten slotte is voor onderzoek substantiële (financiële) steun vanuit het accountantsberoep noodzakelijk, maar dat mag toch niet de bottleneck zijn? ■